

فراوانی گونه‌های فوق خانواده تریکو سترانژیلوئیده‌آ در دام‌های کوچک کشتار شده شهر یزد در سال ۱۳۸۲-۱۳۸۳

• صمد اطمینان راد

عضو هیأت علمی دانشکده بهداشت یزد

• ایرج موبدی

عضو هیأت علمی دانشکده بهداشت دانشگاه علوم پزشکی تهران

تاریخ دریافت: آبان‌ماه ۱۳۸۴ تاریخ پذیرش: اسفندماه ۱۳۸۴

Email: _43@Yahoo.com

انتخاب لاشه دام، بر روی محتویات مجاری گوارشی آنان یعنی شیردان - روده باریک - روده بزرگ آنها آماده سازی‌های مقدماتی ضروری، همانند روش محققین قبلی انجام می‌شد (۴، ۵، ۶، ۷، ۸، ۹، ۱۰، ۱۱، ۱۲، ۱۳، ۱۴، ۱۵) و پس از آزمایشات دقیق بر روی نمونه‌ها، داده‌هایی که از این طریق به تفکیک گونه‌های انگلی به دست می‌آمدند شدند در پرسشنامه حاوی اطلاعات هر دو مورد وارد می‌شدند و نتایج به کمک نرم افزار SPSS، و با استفاده از آزمون‌های مناسب آماری نظیر کای اسکوتر تجزیه و تحلیل گردیدند.

مواد و روش‌ها

مطالعه از نوع توصیفی - مقطعی بود که با جداسازی کرم‌ها از محتویات مجاری گوارشی دام‌های مزبور جهت تعیین گونه‌های مختلف آنها صورت گرفت.

نتایج

در مجموع ۱۱ گونه از این فوق خانواده در دام‌های مورد مطالعه دیده شدند که *Marshallagia marshalli* با ۶۹/۶ درصد و *Cooperia pectinata* با ۵ درصد به ترتیب بیشترین و کمترین موارد آلودگی‌های دام‌های مورد مطالعه شناخته شدند.

نتیجه‌گیری: در این مطالعه رابطه معنی داری بین آلودگی و نوع دام دیده نشد. ($p > 0.05$).

نتایج

در گوسفندان میزان آلودگی به گونه‌های مختلف تریکوسترانژیلوئیدها یعنی آکسه‌ای و ویترونیوس و کولی برفورمیس و پروبولوروس و *M. marshalli* و *Haemonchus contortus* و *Camelstrongylus*

چکیده

در فوق خانواده تریکوسترانژیلوئیده‌آ جنس‌های متعدد به همراه گونه‌های زیاد وجود دارند که اغلب در مجاری گوارشی دام‌ها بویژه نشخوارکنندگان اهلی یافت می‌شوند و مسبب بسیاری از زیان‌های اقتصادی دامی می‌گردند تعیین گونه‌های تریکو سترانژیلوئیدها در دام‌های کشتار شده در کشتارگاه یزد هدف مطالعه ما بود.

کلمات کلیدی: تریکوسترانژیلوئیده‌آ، تریکوسترانژیلوئید یازیز، گوسفند، بز، یزد

مقدمه

جنس‌های مختلف کرمی با گونه‌های متعدد در فوق خانواده تریکوسترانژیلوئیده‌آ جای دارند که اغلب اندازه‌ای بین ۴/۵ الی ۹ میلیمتر دارند و فاقد ضامنی چون کپسول دهانی و تیغه برنده بوده و واجد لب‌های تحلیل رفته می‌باشند در ایجاد خسارات و زیان‌های اقتصادی دامی بخصوص نشخوارکنندگان اهلی نقش دارند و موارد معدودی از ابتلای انسانی به آنها تا به حال از سراسر جهان گزارش شده‌اند (۱، ۲، ۳، ۱۵، ۱۸). تعیین گونه‌های انگلی در دام‌های کشتار شده شهر یزد هدف مطالعه ما بود.

مواد و روش‌ها

این مطالعه توصیفی - مقطعی بود که بر روی ۱۱۵ راس گوسفند و ۴۲ راس بز کشتار شده در سال ۸۳ - ۱۳۸۲ به عمل آمد که پس از

آن نحوه نمونه‌گیری و میزان حجم نمونه و در برخی از موارد شیوه آزمایشی که پژوهشگر انتخاب می‌کند می‌تواند موجب نتایج متفاوتی گردد (۱۶) و علاوه بر آن نژاد و سن دام (۱۷، ۱۸) و همچنین بومی و غیربومی بودن دام مورد مطالعه و محل چرای دام (۱۶) و استفاده گسترده از داروهای پیشگیری کننده از بیماری‌های انگلی و سطح آگاهی دامداران راجع به نحوه انتقال بیماری و پیشگیری از آن را می‌توان از عوامل مداخله گر در برآورد میزان شیوع بیماری به شمار آورد. (۱۹، ۲۰).

منابع مورد استفاده

- ۱ - ارفع، ف. ۱۳۷۲؛ کرم‌شناسی پزشکی جلد دوم، انتشارات دانشگاه تهران. ۸۹-۹۴.
- ۲ - اسلامی، ع. ۱۳۷۶؛ کرم‌شناسی دامپزشکی جلد ۳ نماتودا و آکانتوسفالا، انتشارات دانشگاه تهران، صفحات ۳۷۸-۳۰۷.
- ۳ - اسلامی، ع. و فیضی، ع. ۱۳۵۴؛ بررسی کرم‌های دستگاه گوارش بز در ایران. نامه دانشکده دامپزشکی، ۳۱: ۶۸-۷۷.
- ۴ - اطمینان، ص. ۱۳۷۴؛ بررسی کرم‌های روده‌ای شتر در شترهای کشتار شده در کشتارگاه شهرستان یزد. پایان‌نامه کارشناسی ارشد دانشکده بهداشت دانشگاه علوم پزشکی تهران.
- ۵ - انوری، م. ح. ۱۳۸۱؛ شناسایی انگل‌های کرمی شتر در کشتارگاه نواحی کویری ایران پایان‌نامه دکتر انگل‌شناسی پزشکی دانشگاه علوم پزشکی تهران.
- ۶ - پرتوی، ف. ۱۳۷۳-۷۴؛ بررسی تاکسوتومی کرم‌های فوق خانواده تریکواسترونژیلوئین در کشتارگاه‌های تهران. پایان‌نامه کارشناسی ارشد انگل‌شناسی پزشکی، دانشکده بهداشت دانشگاه علوم پزشکی تهران.
- ۷ - حلیم، ر. ۱۳۵۷؛ بررسی انگل‌های دستگاه گوارش شتر در ایران پایان‌نامه دکترای دامپزشکی دانشکده دامپزشکی.
- ۸ - ذهبیون، ف. ۱۳۷۸-۹۰؛ مطالعه میکروآناتومی کرم‌های فوق خانواده تریکواسترونژیلوئیده آ، پایان‌نامه کارشناسی ارشد انگل‌شناسی پزشکی، دانشکده بهداشت دانشگاه علوم پزشکی تهران.

mentulatus و نماتودیروس‌های اسپاتیجر و آبنورمالیس و بالاخره *Nematodirus spiculata* به ترتیب ۴۳/۵٪، ۳۷/۵٪ و (۱۳-۱۸)٪ و ۶۹/۵٪، ۳۰/۵٪ و ۳۲/۱٪ و ۱/۳٪ و ۱۷/۵٪ و ۷/۸٪ و ۱۱/۳٪ بدست آمد در حالیکه نتایج در بزها به ترتیب ۴۹/۵٪ و ۱۴٪ و ۱۱/۱٪ و ۳/۳٪ و ۳۰/۳٪ و ۲/۵٪ بود و لی *Nematodirus spatiger* و همچنین آبنورمالیس در بزها دیده نشد و *Nematodirus spiculata* سبب آلودگی ۱۵/۷٪ بزها گردیده بود و *Cooperia pectinata* تنها در ۵ درصد گوسفندان دیده شد. ولی با این حال رابطه معنی داری بین آلودگی به گونه‌های انگلی و جنس دام بدست نیامد (۰/۵ > p) (جدول ۱).

بحث

این مطالعه نشان داد که میزان آلودگی در روده باریک گوسفندان به گونه‌های مختلف استرونژیلوس یعنی آکسه‌ای و پروبولوروس و ویترونیوس و کولی بریفورمیس و همچنین *Nematodirus spiculata* و *mentulatus* و *Camelstrongylus* و *N. spatiger* نسبت به برخی بررسی‌های مشابه انجام یافته نظیر اسلامی (۲) اسلامی و فیضی (۳) و صادقی پور (۱۰) و نبوی (۱۵) و میرزایانس (۱۴) و اسلامی و فیضی (۳) همچنین نبوی (۱۵) کمتر میباشند زیرا برآوردهای آنان در این موارد به ترتیب ۵۸٪ و ۴۲٪ و ۴۸٪ و ۵۸٪ و ۲۶٪ و ۳٪ و ۴۹٪ بوده است در حالیکه در مقایسه با نتایج ویترونیوس در پژوهش شیخ عباسی (۹) و جمالی (۲) که به ترتیب ۸/۸۵٪ و ۱/۹٪ می‌باشد افزایش نشان می‌دهد.

ولی نتایج این مطالعه در مورد میزان بعضی آلودگی‌های انگلی بزها در مقایسه با مطالعات مشابه، کمتر می‌باشد برای نمونه میتوان به میزانهای شیوع گونه آکسه‌ای و *M. marshalli* و *H. contortus* و *N. abnormalis* در مطالعات اسلامی و صادقی پور و نبوی که به ترتیب ۳۵/۲٪ و ۱/۱٪ و ۴۰/۸٪ گزارش نموده‌اند اشاره کرد (۱۹) میزان‌های متفاوت و تنوع آلودگی به ویژگی سال مورد مطالعه (که توام با خشکسالی و یا نزولات آسمانی فراوان باشد) و حتی به محل جغرافیایی مورد تحقیق هم بستگی دارد و علاوه بر

شکل شماره ۱- انتهای تریکواسترونژیلوس آکسه‌ای

شکل شماره ۲- اسپیکول‌های نماتودیرلاونزی سمی اسپیکولاتا

شکل شماره ۳- اسپیکولها و انتهای کرم نرمارشالاجیا مارشالچی

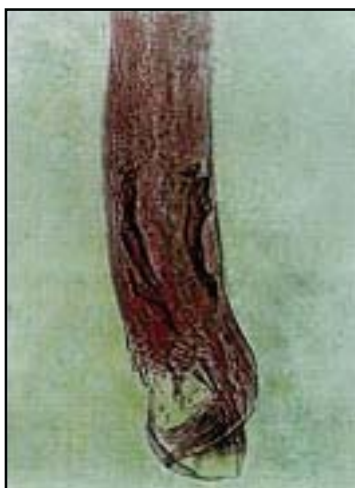
شکل شماره ۴- انتهای همونکوس کونتورتوس نر

شکل شماره ۵- انتهای کرم نر نماتودپروس اینورمالیس

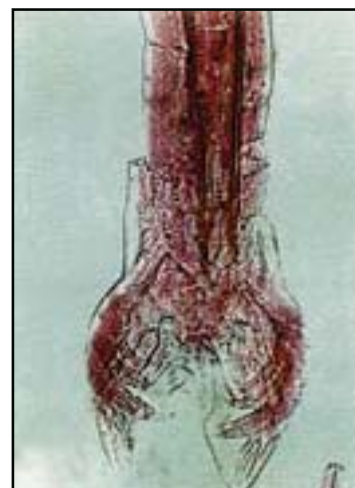
شکل شماره ۶- انتهای کرم نر کوپریاپونکتانا

شکل شماره ۷- تریکو استرانزیلوس کولی بریغورمیس

شکل شماره ۸- نماتودپروس اسپانیگر

شکل شماره ۹- انتهای کرم کاملوسترئونزیلوس منتولاتوس

۱۵ - نبوی، ل. ۱۳۵۲؛ بررسی نماتوئیدهای دستگاه گوارش گوسفند در کشتارگاه تهران، پایان نامه شماره ۹۵۶.

16-Armour, I. 1990; the Epidemiology of helminth disease in farm animals. *Vet. Parasitol.* 6: 7-40.

17-Cow AN. P.E. .2002; Effect of season, age and sex on infection with endoparasites of brushtail possums, *New Zealand Journal of Zoology.* Vol.29: 161-169.

18-Gadirian, E. and Arfaa, F. .1973; First report of human infection with *Haemonchus contortus*, *Ostertagi ostertagi* and *Marshallagia marshalli* in Iran, *to parositol.* :59(6) 1144-1145.

19. Mado E. Schuler M. Moris F. .1997; International trypano teleracecentes in the Gamlia, Chapter one- General Introduction.

20-Soulsby, E, I.L Helminthy, arthropods and protozoa of domesticated animals. Baillere Tindall, London; 224.

۹ - شیخ عباس، م.ز. ۱۳۶۵؛ بررسی آلودگی گوسفند، تغییرات فصلی آن در استان کردستان، پایان نامه دکترای دامپزشکی، دانشکده دامپزشکی دانشگاه تهران.

۱۰ - صادقی پور، ج. ۱۳۵۸؛ بررسی انگلهای کرمی گوسفند در استان گیلان، پایان نامه دانشکده پزشکی دانشگاه تهران.

۱۱ - فلاح، م. ۱۳۶۶؛ بررسی و شناسایی انگل های کرمی دستگاه گوارش نشخوارکنندگان اهلی شمال ایران، پایان نامه دکترای تخصصی انگل شناسی پزشکی، دانشکده بهداشت دانشگاه علوم پزشکی تهران.

۱۲ - فیضی، ع. ۱۳۶۹؛ بررسی انگل های کرمی دستگاه گوارش بز در کشتارگاه تهران، پایان نامه دوره دکترای دانشکده دامپزشکی دانشگاه تهران.

۱۳ - کیا، ع. ب. ۱۳۶۹؛ بررسی انگل های کرمی دستگاه گوارش بز در کشتارگاه های تهران، پایان نامه کارشناسی ارشد انگل شناسی پزشکی دانشکده بهداشت، دانشگاه علوم پزشکی تهران.

۱۴ - میرزایانس، آ. ۱۳۷۷؛ بررسی انواع تنیاهای گوسفند در کشتارگاه تهران، پایان نامه، ۱۳۳۷.